

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นศาสนาแห่งเหตุและผล เพราะเป็นศาสนาที่เสนอกรอบแนวคิดและการปฏิบัติที่เป็นไปในเชิงมนุษยนิยม (Humanity) กล่าวคือการสนับสนุนให้มนุษย์รู้จักการใช้ศักยภาพของตนเองในการกระทำต่างๆ โดยไม่ต้องพึ่งพิงอำนาจของพระเจ้าหรือเทพเจ้า นอกจากนี้เราจะพบว่าคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นเป็นคำสอนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทุกยุคสมัยและสามารถพิสูจน์ได้เพราะคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นมีลักษณะเป็น “อกาลิก” คือมีความจริงอยู่ไม่จำกัดกาล ซึ่งหากพิจารณากันอย่างถี่ถ้วนแล้วก็จะพบว่าคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นพระพุทธองค์ได้ทรงสอนเฉพาะกาลที่ทรงพระชนม์อยู่เท่านั้น แต่ทรงมุ่งที่จะสอนเพื่อให้เหมาะกับยุคสมัย

ปัจจุบันสังคมไทยเป็นชาวพุทธที่ได้รับเอาความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของวัฒนธรรมมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ในปัจจุบันนี้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมรวมถึงความเชื่อค่อนข้างสูงมาก เนื่องมาจากการรับเอาวัฒนธรรมทางตะวันตกและความเจริญด้านเทคโนโลยีเข้ามาทำให้ผู้คนในสังคมจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนค่านิยมทัศนคติ ซึ่งปัจจุบันมีอิทธิพลเหนือวิถีชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก แม้พระพุทธศาสนาที่ได้รับผลกระทบทั้งในส่วนหลักการสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของพระสงฆ์ที่ยอมรับเอาเทคโนโลยีเหล่านั้นมาใช้โดยไม่แน่ใจว่าสิ่งนั้นถูกต้องตามหลักของพระวินัยหรือไม่ เช่น กรณีของการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ (มือถือ) การส่งข้อความหรือการใช้อินเทอร์เน็ต พระภิกษุที่ไม่สามารถไหว้วาย รวมถึงการละเมิดพระธรรมวินัย หรือมีข้อถกเถียงในเรื่องของพระธรรมวินัย การตัดสินใจวินิจฉัยของอธิการมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น ประเด็นเหล่านี้จำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีการนำเอาหลักมหาปเทศ ๔ มาใช้ประกอบการพิจารณาในการวินิจฉัยเพื่อหาคำตอบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่และพระภิกษุสงฆ์กำลังเสพหรือปฏิบัติอยู่ในทุกวันเป็นสิ่งที่ถูกต้องและสอดคล้องกับพระธรรมวินัยหรือไม่

นอกจากนี้ในสังคมไทยยังประสบปัญหาในเรื่องของการตีความหรือการวิพากษ์วิจารณ์ รวมถึงข้อโต้แย้งและถกเถียงถึงปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันถึงปัญหาสังคมด้านจริยธรรมและการปฏิบัติธรรมตามหลักการของพระพุทธศาสนาในบางประเด็นของบรรดานักวิชาการหรือผู้คนในสังคม ซึ่งบางประเด็นจำเป็นจะต้องนำหลัก มหาปเทศ ๔ มาพิจารณา

พระอรรถกถาจารย์ได้นำหลักมหาปเทศมาพิจารณาและตีความพระธรรมวินัยให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระพุทธองค์ที่ทรงมุ่งหวังให้ภิกษุในภายหลังได้นำมาเทียบหรืออ้างอิง ซึ่งถือได้ว่าหลักการดังกล่าวเป็นหลักการที่ประกอบไปด้วยเหตุและผล เมื่อมีเรื่องที่ควรสงสัยหรือเหตุเป็นที่นำมาซึ่งความสงสัยเกี่ยวข้องกับพระธรรมวินัย

หลักมहाปเทศเป็นกรอบในการพิจารณา ๒ ประการคือ (๑)หลักทั่วไป และ (๒) หลักการเฉพาะ ซึ่งแบ่งย่อยได้เป็น ๒ ประการ คือ มหาปเทศฝ่ายพระวินัยและมหาปเทศฝ่ายพระธรรม ซึ่งกรอบการพิจารณาทั้งหมดนั้นถือว่าเป็นกรอบที่สำคัญซึ่งเราสามารถนำมาพิจารณาเพื่อแก้ไข ปัญหาความเคลือบแคลงต่อพระธรรมวินัยที่เกิดขึ้นในสมัยปัจจุบันได้^๑

ผู้วิจัยเห็นว่าสมควรที่จะนำเอากรอบแนวคิดเรื่องหลักเกณฑ์ในการตีความพระธรรมวินัย ตามหลักมहाปเทศ ๔ นี้มาศึกษาวิเคราะห์เพื่อที่จะได้นำไปเป็นหลักฐานในการแก้ไขปัญหาที่มีผู้อ้าง เหตุผลมาเพื่อที่จะตีความคำสอนหรือพระธรรมวินัยข้างตนเองหรือเข้าข้างเหตุผลของฝ่ายตนเองได้ หรือแม้ว่าจะจะเป็นประโยชน์ในการนำมาเป็นแบบแผนเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ให้พระสงฆ์ได้นำไป พิจารณาถึงสิ่งที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพระธรรมวินัยในอนาคตต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักมहाปเทศ ๔ ในพระพุทธศาสนา
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักมहाปเทศ ๔ ในบริบทของสังคมไทย
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักมहाปเทศ ๔ ในสังคมไทย

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องมหาปเทศ ๔ ทั้งทางด้านพระธรรมและพระวินัย เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพระธรรมวินัยในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทโดยการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารเป็นหลัก จากนั้นก็นำข้อมูลมาวิเคราะห์และหาข้อสรุป พร้อมนำเสนอข้อชี้แนะอันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

- ๑.๔.๑ บริบทของหลักมहाปเทศ ๔ ที่ใช้เป็นแนวประกอบทางความประพฤติและความเห็น โดยในงานวิจัยนี้ คำว่า พระธรรม หมายถึงพระสูตรตันตปิฎก และวินัย หมายถึง พระวินัยปิฎก
- ๑.๔.๒ มหาปเทศ หมายถึง หลักสำหรับใช้อ้างเพื่อสอบสวนเทียบเคียง พระวินัยและพระสูตร ๔ ข้อ

๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๕.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑) พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ศีลธรรมที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนของชาติ ว่า โลกนี้เป็นโลกที่ไม่ปลอดภัย ไม่น่าไว้วางใจ พุทธศาสนาก็อยู่ในฐานะที่ไม่ปลอดภัย ไม่น่าไว้วางใจ คือมันจะสาบสูญไปก็ได้ อย่างดีก็จะเหลืออยู่แต่ตัวหนังสือเป็นตุ้ๆ ส่วนความรู้ที่แท้จริงในหัวใจของคนนั้นไม่มี ฉะนั้น การที่จะดึงเอาของมีค่าในตัวพระไตรปิฎกมาใส่ในหัวใจของคนนี้ มันก็ต้องมีการกระทำอีก

^๑ ดูรายละเอียดใน วิ.ม. (ไทย) ๕/๓๐๕/๑๓๙-๑๔๑

ขั้นตอนหนึ่ง คือ มาพูดกันให้รู้เรื่อง พยายามชี้แจงกันให้มีการปฏิบัติจนกว่าจะมีธรรมะอยู่ในหัวใจมนุษย์ พระธรรม หรือพระศาสนาจึงจะเป็นประโยชน์แก่มนุษย์^๒

๒) พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ศีลธรรมกลับมา ชุมชนปาฐกถาธรรมทางสถานีวิทยุกระจ่ายเสียงแห่งประเทศไทย ของ พุทธทาสภิกขุ สรุปได้ว่า พุทธบริษัททั้งหลายในวัฏฏะ บุปผาวัฏฏะแทนธรรมะมากเกินไป ดำรงตนในกามสุขัลลิกานุโยค แวดล้อมไปด้วยสิ่งเหลือเฟือ ส่งเสริมความรู้สึกในทางกาม เขากระซิบกันว่า เรื่องนี้ไปถึงนักบวชบรรพชิตแล้ว บางทีจะถึงระดับพระเถระมหาเถระ คู่อีกทีก็จะเห็นว่า ภิกษุทำหน้าที่นอกเรื่องนอกราวของภิกษุมากขึ้นทุกที วัดก็จัดมหรสพมโหรีบายมุขครบทุกอย่าง^๓

๓) พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ วินัย เรื่องที่ใหญ่กว่าที่คิด สรุปได้ว่า เรื่องของพระวินัยเป็นส่วนประกอบของพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ซึ่งวินัยนั้นมิใช่เป็นเพียงแค่งานที่มีสภาพบังคับ แต่เป็นกฎหรือแนวทางที่เอื้อต่อการศึกษาและปฏิบัติของสมาชิกในสังคม สงฆ์จะต้องให้การเคารพและศึกษาเพื่อให้ทราบถึงคุณประโยชน์ของวินัย และหากมีการละเมิดพระวินัยแล้ว ก็จะต้องมีการดำเนินการแก้ไขซึ่งวินัยหรือกฎหมาย ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าสมาชิกทุกท่านต้องศึกษา ทุกท่านจะอ้างว่าไม่รู้วินัยหรือกฎหมายแล้วจะไม่ต้องรับโทษจากการละเมิดพระวินัยไม่ได้ องค์การสงฆ์ในอนาคตหรือในปัจจุบันจะต้องมีการนำเอาหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาการละเมิดพระธรรมวินัยเพราะความไม่รู้มาใช้ กล่าวคือการนำเอาเกณฑ์เรื่องมหาปเทศ ๔ เป็นกรอบสำคัญในการให้ความรู้แก่พระสงฆ์ เพื่อที่พระสงฆ์จะได้มีคำตอบและอ้างไม่ได้ว่าไม่รู้พระวินัย^๔

๔) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ รู้หลักก่อน แล้วศึกษา และสอนให้ได้ผล สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนา มีชื่อเรียกอย่างหนึ่งว่า พระธรรมวินัย ถ้าจะพูดกันแบบรวบรัด ก็อาจจะบอกว่า ลักษณะของพระพุทธศาสนา คือ ลักษณะตัดสินพระธรรมวินัย ๘ ประการ อันเป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ตรัสไว้แก่พระนางมหาปชาบดีโคตมี เป็นหลักที่ใช้ตัดสินว่า ธรรมหรือคำสอนอันใด เป็นคำสอนของพระองค์หรือไม่ คือให้ดูว่า ธรรมที่ท่านยกมาอ้างหรือกล่าวหรือประพฤติปฏิบัติ นั้น เป็นไปตามลักษณะ ๘ ประการ คือ ๑.เป็นไปเพื่อความคลายหายติด ๒.เป็นไปเพื่อการหลุดจากความทุกข์ ๓.เป็นไปเพื่อความไม่พอกพูน ๔.เป็นไปเพื่อความมกน้อย ๕.เป็นไปเพื่อความสันโดษ ๖.เป็นไปเพื่อความสงบ ๗.เป็นไปเพื่อการระดมความเพียร และ ๘.เป็นไปเพื่อความเลื่องง่าย หากไม่เป็นไปตามหลักนี้ ก็ถือว่า ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย ไม่ใช่คำสอนของพระองค์^๕

๕) สนิท ไชยวงศ์ศต ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ทางเปียงชาวพุทธ ว่า มีพุทธศาสนิกชนเป็นจำนวนมากที่มีศรัทธาแรงกล้าสละทรัพย์สร้าง (ซื้อ) พระไตรปิฎก อันเป็นคำสอนของพระพุทธ

^๒พุทธทาสภิกขุ, ศีลธรรมที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนของชาติ, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

^๓พุทธทาสภิกขุ, ศีลธรรมกลับมา ชุมชนปาฐกถาธรรมทางสถานีวิทยุกระจ่ายเสียงแห่งประเทศไทย ของ พุทธทาสภิกขุ, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘๒.

^๔พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) , วินัย เรื่องที่ใหญ่กว่าที่คิด, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๘), หน้า ๑๗.

^๕พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) , รู้หลักก่อน แล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๑), หน้า ๒-๓.

องค์ถวายไว้ในพระศาสนา โดยเฉพาะคือที่วัด เพื่อให้พุทธสาวกได้ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า เพราะตระหนักดีว่า พระศาสนาจะดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และสามารถนำไปสั่งสอนคนอื่นได้อย่างถูกต้อง หากพระสาวกไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักธรรมของศาสนาแล้ว ศาสนาก็ย่อมก้าวเข้าไปสู่ความเสื่อมทุกขณะ^๖

๖) **สมัคร บุราราส** ได้กล่าวไว้ในหนังสือ **ปรีชาญาณของลัทธิตะ** สรุปได้ว่า ในการเผยแผ่ธรรม พระพุทธองค์จำเป็นต้องเทศนาแย่งลัทธิเก่าเสียก่อน คำโต้แย้งมีค่ายิ่งในการเข้าใจพุทธศาสนา เป็นการชี้ให้เห็นความผิดพลาดของความเชื่อเก่า จึงทำให้สัจธรรมปรากฏ ดังกรณีของชาวกลาหมะที่พระพุทธองค์ทรงสอนไม่ให้เชื่อง่าย แต่ทรงสอนให้สอบถามคำสอนของคณาจารย์เจ้าลัทธิต่างๆ ด้วยตนเอง หากคำสอนใดไม่ดี ควรตำหนิ ปราชญ์ติเตียน เมื่อปฏิบัติตามแล้วเกิดผลร้ายและความทุกข์ ก็ให้ทิ้งเสีย แต่หากเป็นกุศล ไม่มีโทษ ปราชญ์สรรเสริญ ใครนำไปประพฤติให้เต็มที่แล้วเป็นไปเพื่อประโยชน์ เป็นไปเพื่อความสุขแก่ตนและชนทั้งหลาย ก็ให้น้อมนำมาปฏิบัติอย่างเต็มที่^๗

เมื่อก้าวโดยสรุป พบว่าพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาต้องเป็นผู้บริสุทธิ์ด้วยการดำรงอยู่ในพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ได้บัญญัติไว้ พระสงฆ์ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักธรรมพระไตรปิฎกที่มีผู้สร้างถวายไว้ตามวัดก็ไร้ค่า ในการเรียนรู้สิ่งใดพระพุทธองค์ทรงสอนไม่ให้เชื่ออะไรง่าย ทรงสอนให้รู้จักแยกแยะชั่วดี แต่สถานการณ์ของโลกไม่น่าไว้วางใจ พระพุทธศาสนาก็อยู่ในสถานะไม่ปลอดภัย พุทธบริษัทในปัจจุบันกำลังหลงใหลในวัตถุ ฆราวาสวัตถุแทนธรรมะมากเกินไป ซึ่งรวมถึงบรรพชิตด้วยที่ทำหน้าที่นอกเรื่องราวของตนมากขึ้นทุกที พระวินัยเป็นส่วนประกอบสำคัญในพระพุทธศาสนา สงฆ์จะต้องให้การเคารพและศึกษา จะอ้างว่าไม่รู้วินัยแล้วจะไม่ต้องรับโทษจากการละเมิดวินัยไม่ได้ การแก้ปัญหาดังกล่าวต้องนำเกณฑ์มหาปเทศ ๔ มาเป็นกรอบสำคัญทั้งปัจจุบันและอนาคต เมื่อก้าวโดยรวบรัดลักษณะของพระพุทธศาสนา คือลักษณะตัดสินพระธรรมวินัย นั่นเอง

๑.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑) **พระศรีวิสุทธิโกศล (กิตติวัฒน์ พลวัน)** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์มหาปริณิพพานสูตร : ศึกษาเฉพาะกรณีการรักษาพระธรรมวินัย”^๘ พบว่า พระพุทธองค์ทรงเห็นการณ์ไกลถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในภายหน้า จึงทรงแสดงมหาปเทศ คือ หลักการใหญ่สำหรับอ้างอิงเพื่อสอบถามเทียบเคียงและตัดสินว่า ข้อใดเป็นธรรมเป็นวินัย ข้อใดมิใช่ธรรมมิใช่วินัย คำสอนใดเป็นสัตถุศาสน์ คำสอนใดมิใช่สัตถุศาสน์ พร้อมทั้งทรงแสดงหลักธรรมสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพระธรรมวินัย เช่น ไตรสิกขา ภิกขุอุปหานิยธรรม อิทธิบาทธรรม และอัปปมาทธรรม ไว้ในมหาปริณิพพานสูตร เพื่อให้พุทธบริษัทใช้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติเพื่อธำรงรักษาพระธรรมวินัย คือพระพุทธศาสนา

^๖ สนิท ไขวรงค์ศต, **ทางเบี่ยงชาวพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๘), หน้า ๗ - ๘.

^๗ สมัคร บุราราส, **ปรีชาญาณของลัทธิตะ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม), ๒๕๕๒, หน้า ๗๙-๘๒.

^๘ พระศรีวิสุทธิโกศล กิตติวัฒน์ (กิตติวัฒน์ พลวัน), **การศึกษาเชิงวิเคราะห์มหาปริณิพพานสูตร : ศึกษาเฉพาะกรณีการรักษาหลักพระธรรมวินัย, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖, หน้า ๒.

๒) พระมหาจุฑาธนา นรเชษฐโก ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “พระสงฆ์ไทยที่เกี่ยวข้องกับสังคมในสมัยกรุงศรีอยุธยา”^๙ พบว่า ความเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา หมายถึง ความเป็นผู้บริสุทธิ์ทั้งทางกายวาจาและใจ ด้วยการดำรงตนอยู่ในพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าได้แสดงได้บัญญัติไว้เป็นหลักประพฤติปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์ดังที่ปรากฏในโอวาทปาฏิโมกข์

๓) พระมหาอุดม สารเมธี (สารบรรณ), ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมในพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีนิคหกรรมในพระวินัยปิฎกกับกฎนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม”^{๑๐} พบว่า การตัดสินใจหรือลงโทษในทางพระวินัย ผู้มีบทบาทสำคัญ เรียกว่า “พระวินัยธร” อันหมายถึงพระภิกษุผู้ทรงวินัย เป็นผู้มีความชำนาญในทางวินัยสงฆ์สิกขาบทต่างๆ ในทางพระพุทธศาสนา ในสมัยพุทธกาลมีพระอุบาลีเถระเป็นผู้ยอดเยี่ยมกว่าภิกษุทั้งหลายที่เป็นพระวินัยธรด้วยกัน ท่านเคยได้รับพระบัญชาจากพระบรมศาสดาให้เป็นผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ ๓ เรื่อง ดังนั้น พระวินัยธรจึงเป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการตัดสินคดีความต่างๆ

๔) พระปลัดประวิทย์ ตปคุโณ (ทับทอง), ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทและคุณธรรมของราชภักในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และในสังคมไทย”^{๑๑} พบว่า คัมภีร์ที่บันทึกหลักคำสอนในพระพุทธศาสนานั้น หมายถึงตำราหรือหนังสือที่บันทึกคำสอนในพระพุทธศาสนา เป็นคัมภีร์ที่พระสาวกทั้งหลายได้รวบรวมทรงจำสั่งสอนสืบต่อกันมา คือ พระไตรปิฎก และได้อธิบายขยายความพระไตรปิฎก คือ อรรถกถา ต่อมาพระสาวกทั้งหลายเห็นว่า ข้อความที่อรรถกถาอธิบายพระไตรปิฎกนั้น ยังอธิบายไม่บริบูรณ์สิ้นเชิงและในอรรถกถาเองก็มีเนื้อหาบางตอนที่ยังเข้าใจยาก จึงแต่งหนังสืออธิบายพระไตรปิฎกส่วนที่ยังไม่บริบูรณ์และอธิบายอรรถกถาส่วนที่เข้าใจยาก เรียกว่า ฎีกา

๕) เสวก สุบรรณเกตุ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารคณะสงฆ์ไทย”^{๑๒} พบว่า ข้อบกพร่องของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่เป็นอุปสรรคในการบริหารคณะสงฆ์ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ความเป็น หรือความถูกต้องตามพระธรรมวินัย สาเหตุที่มีการละเมิดพระธรรมวินัยอยู่บ่อยครั้งนั้นก็สืบเนื่องมาจากการที่พระสงฆ์ไม่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยกันอย่างจริงจัง ทำให้ไม่รู้หลักการที่ชัดเจนของพระธรรมวินัย ทั้งในส่วนของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการบัญญัติธรรมวินัยของพระพุทธองค์ ตลอดจนหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการตัดสินว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ

^๙พระมหาจุฑาธนา นรเชษฐโก, พระสงฆ์กับสังคมไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓. หน้า ๒๐.

^{๑๐}พระมหาอุดม สารเมธี (สารบรรณ), การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมในพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีนิคหกรรมในพระวินัยปิฎกกับกฎนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖ หน้า ๗๒.

^{๑๑}พระปลัดประวิทย์ตปคุโณ (ทับทอง), บทบาทและคุณธรรมของราชภักในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และในสังคมไทย, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยศึกษา, (โครงการบัณฑิตศึกษา, สถาบันราชภัฏธนบุรี), ๒๕๕๖ หน้า ๘.

^{๑๒}เสวก สุบรรณเกตุ, บทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการคณะสงฆ์ (พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๓๕), วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์ไทย, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), ๒๕๔๐. หน้า ๙๙.

๖) พระเยื้อง ปั่นแห่งเพชร ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริโภคน้ำจืด ๔ ของพระภิกษุสงฆ์ : ข้อพิจารณาทางจริยธรรม”^{๑๓} พบว่าการบริโภคน้ำจืด ๔ ของพระภิกษุสงฆ์ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เนื่องจากบริบททางสังคมเปลี่ยนไป พระภิกษุสงฆ์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การบริโภคน้ำจืด ๔ จากที่เคยกำหนดไว้ ทั้งในแง่ของการได้มา การใช้ครอบครองและเก็บสะสม ตลอดจนการมีใช้น้ำจืดอื่นๆ ที่นอกเหนือจากน้ำจืด ๔ รวมทั้งเงินทองซึ่งเป็นน้ำจืดค่าใช้สอยทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับภิกษุปัจจุบัน

คัมภีร์ที่บันทึกหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามีหลายชั้น เริ่มจากพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา พระพุทธองค์ทรงเห็นการณ์ไกลถึงความคลาดเคลื่อนของคำสอนของพระองค์ในอนาคต จึงได้ทรงแสดงมहाปเทศไว้ เพื่อเป็นหลักตัดสินสอบถามเทียบเคียงสำหรับพุทธบริษัท ผู้ที่จะมาทำหน้าที่ตัดสินต้องมีความชำนาญในด้านนี้เป็นอย่างดี หัวใจของงานรักษาพระธรรมวินัย คือ ชาวพุทธสามารถนำเอาพระธรรมวินัยที่ได้ช่วยกันรักษามาอย่างดีนั้น มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาฝึกหัดตามแนวไตรสิกขา ให้เข้าถึงการมีชีวิตร่มเย็นเป็นสุขให้ได้ หากแต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่คณะสงฆ์ไม่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยกันอย่างจริงจัง จึงทำให้ไม่รู้หลักการที่ชัดเจน ไม่ทราบวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการบัญญัติพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑.๖.๑ ศึกษาค้นคว้าเรื่องที่ต้องการวิจัยจากแหล่งข้อมูล คือจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา หนังสือสำคัญทางพุทธศาสนา และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๒ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

๑.๖.๓ เรียบเรียง สรุป และนำเสนอผลการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบหลักมหาปเทศ ๔ ในทางพระพุทธศาสนา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบหลักมหาปเทศ ๔ บริบทในสังคมไทย

๑.๗.๓ ทำให้ทราบแนวทางการวิเคราะห์หลักมหาปเทศ ๔ ในสังคมไทย

^{๑๓} พระเยื้อง ปั่นแห่งเพชร, “การบริโภคน้ำจืด ๔ ของพระภิกษุสงฆ์ : ข้อพิจารณาทางจริยธรรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย) : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.